

cursus:

***Signaleren sociale
problematiek en
huiselijk geweld***

> Inhoud

- > Over deze cursus 3
- > Sociale problemen 8
- > Signaleren van sociale problemen 12
- > Interventiemethoden en -technieken 15
- > Huiselijk geweld 21
- > Signaleren van huiselijk geweld 24
- > Reflectie 28
- > Theoriebron 1: Sociale problemen 30
- > Theoriebron 2: Signaleren van sociale problemen 32
- > Theoriebron 3: Interventiemethoden en -technieken 35
- > Theoriebron 4: Huiselijk geweld 38
- > Theoriebron 5: Signaleren van huiselijk geweld 43
- > Beoordeling 46

Colofon

Uitgeverij *Edu'Actief b.v. Meppel*
Postbus 1056
7940 KB Meppel
Tel.: 0522-235235
Fax: 0522-235222
E-mail: info@edu-actief.nl
Internet: www.edu-actief.nl

Auteurs *Lily Benjamin-Merens*
Titel *Signaleren sociale problematiek en huiselijk geweld*
Vormgeving *Vormgeving: Binnenwerk: DBD design/Ruurd de Boer, omslag: Tekst in Beeld/Hubi de Gast*

ISBN 9789037212082
Copyright © 2013 Uitgeverij Edu'Actief b.v.

Eerste druk/eerste oplage

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb. 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

> **Over deze cursus**

In deze cursus staat het signaleren van sociale problemen centraal. In je werk als sociaal-maatschappelijk dienstverlener krijg je dagelijks te maken met cliënten met sociale problemen. Het is belangrijk om de signalen die je hierbij oppikt op een correcte manier te interpreteren en op een goede manier om te zetten in acties en activiteiten die bij het dienstverleningsplan horen.

Naast sociale problemen komen vormen van huiselijk geweld aan bod in deze cursus.

Doelstellingen

- Je kunt op hoofdlijnen informatie, advies en voorlichting geven aan cliënten over bepaalde problematiek en de mogelijkheden om deze zelf en/of met hulp van anderen op te lossen.
- Je kunt gebruikmaken van informatiematerialen en -middelen bij de advisering en voorlichting aan cliënten.
- Je kunt vragen en problemen vanuit het gezichtspunt van verschillende achtergronden bekijken.
- Je kunt werkzaamheden afstemmen met collega's.
- Je kunt rekening houden met de haalbaarheid van werkzaamheden in tijd en kwaliteit door het maken van een realistisch werkplan.
- Je kunt emoties en signalen van cliënten op het gebied van sociale problemen en huiselijk geweld herkennen en hierop actie ondernemen.
- Je kunt bemiddelen bij toegang tot voorzieningen en instanties die hulp bieden bij sociale problemen en huiselijk geweld.
- Je kunt de eigen gevoelens onder controle houden wanneer je te maken krijgt met sociale problemen en huiselijk geweld bij cliënten.
- Je kunt reageren op agressie.

Beoordeling

Je wordt op verschillende punten beoordeeld. Deze punten kun je achter in dit boek vinden. Belangrijke punten bij de beoordeling zijn:

- actieve deelname aan de lessen
- nette uitwerking van de opdrachten
- afgeronde processtappen voor het maken van de beroepsproducten.

Beroepsproduct 1: Interventiemap

Dit beroepsproduct inleveren voor:

Stel een map samen met interventiemethoden en -technieken bij sociale problemen. In tweetallen stellen jullie een map samen met minimaal tien onderwerpen op het gebied van sociale problemen. Bij ieder onderwerp beschrijven jullie de interventiemethoden en -technieken die een professional kan gebruiken om het probleem te signaleren en om hier vervolgens op te reageren. De map is bedoeld voor (beginnend) sociaal-maatschappelijk dienstverleners.

Processtappen

- Vorm tweetallen.
- Lees de opdracht goed door.
- Gebruik de informatie uit de theoriebronnen en de gemaakte opdrachten als achtergrondinformatie.
- Kies minimaal tien sociale problemen.
- Maak een opzet voor jullie map (lay-out). Bedenk hierbij de onderdelen die je bij ieder onderwerp wilt behandelen in jullie map.
- Maak een planning en een taakverdeling.
- Overleg deze stappen met je docent, na akkoord van de docent kun je nu verder met de invulling.
- Werk je map uit.
- Presenteer de mappen aan elkaar als afsluiting van deze cursus.

Werkmodel:
Cursusplanning
op
www.factor-e.nl

Laat elke processtap goedkeuren door je docent, voordat je begint aan de volgende processtap.

Eisen beroepsproduct

Er worden minimaal tien onderwerpen behandeld.

Per onderwerp noem je:

- het onderwerp
- korte omschrijving van het onderwerp
- welke interventiemethoden en -technieken toepasbaar zijn bij dit onderwerp
- concrete handvatten bij de technieken en methoden; wanneer je zegt verwijzen noem dan ook waarheen je verwijst, noem hier (plaatselijke) instellingen, internetsites of steungroepen
- minimaal vijf open vragen die je een cliënt kunt stellen om dit onderwerp te bespreken.

Onderwerp één à twee A4'tjes. De map heeft een overzichtelijke lay-out het taalgebruik is helder, de spelling is correct.

Dit beroepsproduct inleveren voor:

Ontwikkel een meldcode met een stappenplan voor huiselijk geweld. Vanaf 1 juli 2013 is er een verplichte meldcode voor huiselijk geweld voor professionals. Jullie gaan je eigen meldcode samenstellen.

Processtappen

- Vorm viertallen.
- Lees de opdracht goed door. Stel vragen wanneer je iets niet begrijpt.
- Maak een planning en een taakverdeling.
- Bespreek deze planning met je docent. Na akkoord van de docent kunnen jullie de stappen uitvoeren. Zorg ervoor dat er in de lesgroep zo veel mogelijk een verdeling is van verschillende soorten instanties en doelgroepen voor deze opdracht.
- Bekijk de websites zoals die staan vermeld op www.factor-e.nl. Er is hier veel informatie te vinden.
- Jullie gaan werken met:
 - het basismodel (zie www.factor-e.nl)
 - de toolkit (zie www.factor-e.nl)
 - het stappenplan (zie www.factor-e.nl)
 - voorbeeld stappenplannen (zie www.factor-e.nl).
- Maak een samenvatting van de hoofdpunten van het basismodel en de toolkit (verdeel dit over je groepje).
- Neem enkele voorbeeld meldcodes en stappenplannen door. Bespreek deze met elkaar.
- Kies een organisatie waarvoor je een meldcode en stappenplan gaat maken. Bij voorkeur is dit een organisatie uit het eigen werkveld. Je kunt ook kiezen voor een meldcode voor de school of voor een sportclub.
- Maak aan de hand van de toolkit een eigen meldcode. Hiervoor kun je het basismodel gebruiken.
- Maak aan de hand van de vijf stappen uit het model een overzichtelijk stappenplan voor je doelgroep.
- Werk het stappenplan uit op posterformaat.
- Presenteer in overleg met je docent de meldcodes in de lesgroep.
- Bespreek met elkaar verschillen en overeenkomsten.

Zie www.factor-e.nl voor meer informatie.

Werkmodel: Cursusplanning op www.factor-e.nl

Vervolg beroepsproduct

Eisen aan het beroepsproduct

- De meldcode en het stappenplan zijn ontwikkeld voor een instelling in het werkveld van de sociaal-maatschappelijk dienstverlener.
- Beschrijf kort de instelling.
- Een meldcode conform het basismodel, maximaal één à twee A4'tjes.
- Een stappenplan voor de meldcode. Deze is op een A4'tje beschikbaar en wordt aan de groep gepresenteerd op posterformaat (A3).
- Per groepslid een reflectieverslag van maximaal één A4'tje over de samenwerking in de groep.

Laat elke processtap goedkeuren door je docent voordat je begint aan de volgende processtap.

De punten waarop je beroepsproduct wordt beoordeeld kun je achter in dit boek vinden in het hoofdstuk 'Beoordeling'.

Taal

Taal

Taal

Taal

- Neem deze cursus door en onderstreep de woorden die je niet kent.
- Noteer deze woorden in de woordenlijst en zet de betekenis erbij.
- Nieuwe onbekende woorden die je tegenkomt tijdens de cursus, voeg je toe aan de woordenlijst.
- Na afloop van de cursus neem je dit overzicht op in je taalportfolio.

Werkmodel:
Woordenlijst op
www.factor-e.nl

> Sociale problemen

Je verdiept je in het begrip sociale problemen. Wat zijn sociale problemen? Heb je zelf wel eens te maken gehad met sociale problemen?

Doelstellingen

- Je kunt beschrijven wat het begrip 'sociale problemen' inhoudt.
- Je kunt uitleggen waarom het begrip 'sociale problemen' relatief is.
- Je kunt problematiek vanuit verschillende achtergronden bekijken.
- Je kunt gebruikmaken van informatiematerialen en -middelen om cliënten voor te lichten en te adviseren over hulpverlening bij 'sociale problemen'

Opdracht 1: Sociale problemen

- Lees theoriebron 1 door.
- Beantwoord individueel onderstaande vragen:
 - Beschrijf in je eigen woorden wat sociale problemen zijn.

Theoriebron 1:
Sociale
problemen

- Met welke vormen van sociale problemen heb jij wel eens te maken?

- Beschrijf bij iedere vorm waarom jij hier last van hebt (gehad).

- Met welke vormen van sociale problemen heb je tijdens je stage(s) te maken gehad?

- Vorm nu groepjes van vier studenten. Gebruik de antwoorden op de vragen.
 - Bespreek met elkaar de vormen van sociale problemen die je hebt opgeschreven.
 - Bespreek wat de overlast is.
 - Maak met je groepje een top tien van sociale problemen. Maak hiervan een collage. Dit kun je op een flap-overvel doen, met foto's op de computer of op een andere manier. Overleg dit met de docent.
- Presenteer je top tien aan de groep.
- Bespreek in de groep:
 - Wat zijn de overeenkomsten?
 - Wat zijn de verschillen?
 - Is het begrip 'sociale problemen' duidelijk?

Opdracht 2: Herken de sociale problemen

Vorm groepjes van vier studenten. Probeer bij het maken van groepjes ook te werken met studenten met wie je niet zo vaak werkt.

Kijk een aantal kranten door of check krantenartikelen op internet. Knip artikelen uit waar het gaat over sociale problemen. Wanneer je het artikel op internet vindt, print het dan uit. Zorg ervoor dat iedereen uit het groepje een eigen artikel heeft.

- Bespreek met elkaar de krantenartikelen. Geef antwoord op deze vragen:
 - Om welke sociale problemen gaat het hier?
 - Wie of wat veroorzaakt de problemen?
 - Wie heeft er last van?
 - Wie zijn er nog meer bij betrokken?
 - Met welke andere problemen hangen deze onderwerpen samen?
 - Welke problemen pak jij als professional het eerst aan?

Opdracht 3: Casus

- Lees de casus door.
- Lees het werkmodel door.

Werkmodel:
Normatieve
ethiek

Casus:

Iedere avond is er herrie op het plein bij de school. Een groepje jongeren heeft dit plein gekozen om de zomeravonden door te brengen. Een stuk of tien jongens en meiden komen er samen. Zij zitten op de speeltoestellen. Ze maken een hoop herrie door luid te praten en grappen te maken. Soms neemt een van hen een gettoblaster mee. Op de muziek oefenen de jongeren dan nieuwe moves. De conciërge van de school moet iedere ochtend het plein controleren op rommel en de bezem eroverheen halen. Sommige burens komen regelmatig klagen bij het groepje. Soms helpt dit even, dan gaat de muziek zachter. Andere burens vinden dat de jongeren maar even hun gang moeten gaan. Als het slechter weer wordt dan gaan ze vanzelf weer ergens anders heen. Inmiddels is de wijkagent ingeschakeld om te bemiddelen bij de oplopende last.

- Werk de casus uit door werkmodel normatieve ethiek in te vullen.

Opdracht 4: Leef je in

- Vorm een groepje van zes studenten.
- Bedenk met elkaar een aantal bekende personen. Dit kunnen mensen zijn met hele goede eigenschappen, maar ook met slechte eigenschappen.
- Maak eventueel gebruik van dit lijstje en vul dit met nog een paar namen aan:
 - Dagobert Duck
 - De paus
 - Barack Obama
 - Superman
 - James Bond
 - Paris Hilton
 - Ludo Sanders
 - Serena Williams
 - Lady Gaga
 - Harry PotterVul aan met jullie eigen belangrijke personen
- Schrijf bij iedere persoon de belangrijkste eigenschappen op (goed en slecht). Wat kenmerkt deze persoon? Hoe pakt hij of zij zaken aan? Waar is deze persoon erg goed of erg slecht in?
- Kijk nu naar verschillende 'sociale problemen' die in de opdrachten hiervoor zijn behandeld. Pak de krantenknipsels van opdracht 2 erbij.
- Bespreek met elkaar hoe de belangrijke personen deze problemen aanpakken. Gebruik hiervoor de eigenschappen die jullie beschreven hebben.
- Benader de problemen uit de krantenknipsels vanuit vier verschillende personen.

Opdracht 5: Instanties

- In de voorgaande opdrachten zijn verschillende sociale problemen besproken. Maak met de groep een overzicht van de sociale problemen die aan de orde geweest zijn. Vul deze eventueel aan met sociale problemen die in de theoriebron genoemd zijn. Missen jullie nog een sociaal probleem op de lijst? Vul deze dan aan.
- Verdeel de verschillende sociale problemen over de lesgroep. Probeer een verdeling te maken waarbij iedere student of ieder tweetal studenten met één sociaal probleem aan de gang gaat.
- Iedere student (of ieder tweetal) onderzoekt:
 - Waar gaat het bij dit sociale probleem precies over?
 - Waar is meer informatie te vinden over dit onderwerp?
 - Welke instanties of organisaties kunnen hulp bieden bij dit onderwerp?
 - Zijn er lokaal instanties of organisaties om hulp te kunnen bieden?
 - Hoe ziet deze hulp of ondersteuning eruit?
 - Zijn er op sociale media groepen of steungroepen over dit onderwerp?
 - Welke belangengroepen zijn er?
- Maak een overzicht van één à twee A4'tjes over je onderwerp. In de groep leest ieder een bijdrage van een andere student (of een ander tweetal). Geef feedback of stel vragen bij onduidelijkheden. Je past je overzicht aan naar aanleiding van de feedback.
- Bundel als groep de bijdragen van de studenten. Dit kan in een map, maar ook digitaal.
- De informatie uit de map heb je nodig bij het maken van beroepsproduct 1.

Theoriebron 1:
Sociale
problemen

> **Theoriebron 1: Sociale problemen**

In deze theoriebron wordt eerst stilgestaan bij het begrip 'sociale problemen'. Daarna komen verschillende 'sociale problemen' aan de orde.

In je toekomstige beroep als sociaal-maatschappelijk dienstverlener krijg je veel te maken met sociale problemen. Sommige cliënten hebben zelf verschillende sociale problemen. Anderen hebben vooral ook last van de sociale problemen van de mensen om zich heen en kunnen zich hier lastig tegen verweren.

Het is belangrijk en nuttig om iets meer te weten over de achtergrond van sociale problemen. Als professional zul je deze niet altijd – of vaak niet – op kunnen lossen. Om een cliënt beter te begrijpen is het goed om achtergronden te kennen. Daarnaast kun je zodoende een cliënt ook goed verwijzen naar de juiste hulpverlening.

Wat zijn 'sociale problemen'?

Er is niet een eenduidige definitie van 'sociale problemen' te geven. Wanneer je 'sociale problemen' of 'sociale problematiek' intikt in Google komen er verschillende omschrijvingen naar boven.

In deze cursus omschrijven we 'sociale problemen' als problemen waarvan een aantal mensen in de samenleving vindt dat het een onwenselijke situatie is.

Bij deze definitie kunnen een paar opmerkingen gemaakt worden:

Relatief

Het is duidelijk dat criminaliteit een onwenselijke situatie is voor de samenleving. Dit is een vorm van sociale problematiek waarover men dus geen discussie heeft.

Bij geluidsoverlast ligt dit al anders. Een groepje hangjongeren, dat op zomeravonden rondhangt op een pleintje in de buurt en daarbij wat luide muziek draait bezorgt overlast aan buurtbewoners, met name de mensen die vlak bij het pleintje wonen. De hangjongeren zelf hebben helemaal geen last van de muziek. Integendeel, zij willen graag hun eigen muziek kunnen draaien. Voor hen is deze situatie dus zeker niet onwenselijk. Een onwenselijke situatie is dus niet voor iedereen hetzelfde. Daarmee is het begrip 'sociale problemen' relatief.

Tijds- en cultuurgevoelig

Iedere tijd heeft zijn eigen sociale problemen. Nu vinden we het een probleem wanneer kinderen niet naar school gaan. Zo'n 150 jaar geleden was het noodzakelijk dat kinderen met hun ouders meewerkten om bij te dragen aan het gezinsinkomen en zodoende niet naar school gingen. Ook toen was het natuurlijk een probleem dat deze kinderen zich niet op een school konden ontwikkelen. Pas na de invoering van de Leerplichtwet is het nu verplicht dat alle kinderen tot hun 18e jaar naar school gaan. Wij vinden het nu een 'signaal' als kinderen of jongeren overdag op straat rondhangen.

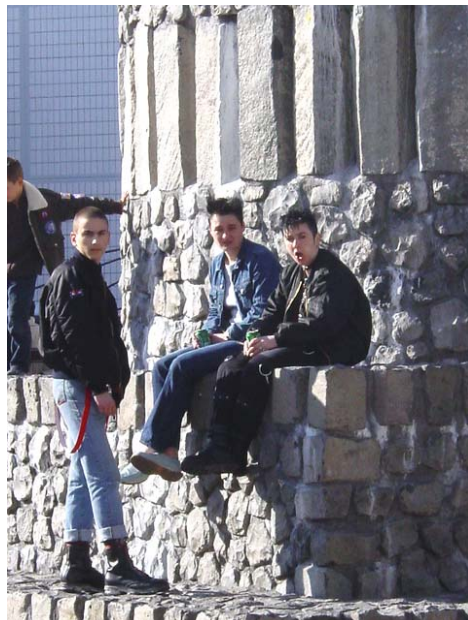
Analfabetisme vinden wij nu een sociaal probleem. Er zijn overheids campagnes om hier meer aandacht voor te vragen. In vroeger tijden was lezen en schrijven alleen een bezigheid van geestelijken en wetenschappers.

In verschillende culturen spelen ook andere sociale problemen. In Afghanistan hebben meisjes en vrouwen weinig rechten. In een aantal Afrikaanse landen heeft men te maken met een grote aidsepidemie. Jonge ouders zijn overleden, waardoor grootouders voor hun kleinkinderen moeten zorgen in moeilijke omstandigheden.

Vormen

In Nederland hebben we te maken met allerlei vormen van sociale problematiek. Denk maar eens aan:

- werkloosheid
- slechte zorg voor ouderen
- criminaliteit
- hangjongeren
- isolement
- vroegtijdig schoolverlaten
- alcoholisme
- gokverslaving
- armoede
- schulden
- overgewicht
- normverval
- slechte huisvesting
- zwerfvuil
- nieuwe Nederlanders die slecht geïntegreerd zijn
- discriminatie
- analfabetisme (laaggeletterdheid).

Hangjongeren

Deze lijst is natuurlijk niet volledig. Er zijn vast andere onderwerpen die op deze lijst thuishoren. Sociale problemen kunnen elkaar beïnvloeden. Zo kan iemand die werkloos is door een teruggang van het salaris in de problemen komen met geld. Dit kan leiden tot schulden.

Maar ook iemand met een verslaving, zoals een gokverslaving, kan in de schulden geraken. Iemand die slecht Nederlands spreekt heeft minder kans op een goede baan, ook al was zijn werk in het land van herkomst misschien op universitair niveau. Dit kan leiden tot een enorm statusverlies bij deze persoon en een deuk in het zelfvertrouwen.

Wanneer je te maken hebt met een cliënt met een sociaal probleem is het erg belangrijk om te onderzoeken welke problemen hier nog meer mee samenhangen. Pas dan kun je gericht goede hulpverlening aanbieden. Wanneer je de gokverslaving van de cliënt met schulden niet aanpakt, dan zul je de schuldenproblematiek niet kunnen oplossen. Bied je de werkloze cliënt een goede doorverwijzing aan naar omscholing of een sollicitatietraining, dan kun je met deze cliënt wellicht snel de schulden oplossen. Bij beiden gaat het om eenzelfde uiterlijk probleem, namelijk schulden. De oorzaken zijn verschillend en daarom zal de aanpak ook verschillend zijn.

> Beoordeling

Naam deelnemer:	
Namen groepsleden:	
Groep:	
Docent:	
Blok:	
Cursus:	
Onderwerp:	

Beoordeling	Criteria	Voldoend	Onvoldoend
Processtappen beroepsproduct 1	<ul style="list-style-type: none"> • tweetallen gevormd • opdracht door gelezen • informatie uit de theoriebronnen en de gemaakte opdrachten als achtergrondinformatie gebruikt • keuze van minimaal tien sociale problemen • een opzet voor de map (lay-out) gemaakt • planning en een taakverdeling gemaakt • map uitgewerkt • map gepresenteerd 	e	e
Processtappen beroepsproduct 2	<ul style="list-style-type: none"> • viertallen gevormd • de opdracht doorgelezen • een planning en een taakverdeling gemaakt • planning met de docent besproken • informatie gebruikt die te vinden is op www.rijksoverheid.nl • gebruikgemaakt van: <ul style="list-style-type: none"> – het basismodel – de toolkit – het stappenplan – voorbeeld stappenplannen • samenvatting gemaakt van de hoofdpunten van het basismodel en de toolkit • enkele voorbeelden van meldcodes en stappenplannen door genomen en besproken 		

Beoordeling	Criteria	Voldoend	Onvoldoend
Vervolg Processtappen beroepsproduct 2	<ul style="list-style-type: none"> • keuze voor een organisatie waarvoor de meldcode en stappenplan gemaakt wordt • eigen meldcode gemaakt aan de hand van de toolkit • een overzichtelijk stappenplan gemaakt voor de doelgroep (aan de hand van de vijf stappen uit het model) • het stappenplan uitgewerkt op posterformaat • meldcode gepresenteerd • verschillen en overeenkomsten besproken. 	e	e
Beroepsproduct 1	Interventiemap <ul style="list-style-type: none"> • er worden minimaal tien onderwerpen behandeld. • elk onderwerp voldoet aan de volgende eisen: <ul style="list-style-type: none"> – korte omschrijving van het onderwerp – beschrijving van welke interventiemethoden en -technieken toepasbaar zijn bij dit onderwerp – concrete handvatten bij de technieken en methoden; wanneer je zegt verwijzen noem dan ook waarheen je verwijst, noem hier (plaatselijke) instellingen, internetsites of steungroepen – minimaal vijf open vragen geformuleerd die aan een cliënt gesteld kunnen worden om het onderwerp te bespreken – per onderwerp maximaal één à twee A4'tjes • de map heeft een overzichtelijke lay-out • het taalgebruik is helder, de spelling is correct. 		
Beroepsproduct 2	Meldcode <ul style="list-style-type: none"> • meldcode en het stappenplan zijn ontwikkeld voor een instelling in het werkveld van de sociaal-maatschappelijk dienstverlener • korte beschrijving van de instelling • een meldcode conform het basismodel, maximaal één à twee A4'tjes. • een stappenplan voor de meldcode, die op een A4'tje beschikbaar is en aan de groep wordt gepresenteerd op posterformaat (A3). • per groepslid een reflectieverslag van maximaal één A4'tje over de samenwerking in de groep. 		

Beoordeling	Criteria	Voldoend	Onvoldoend
Actieve deelname in de les	<ul style="list-style-type: none"> De student was voldoende aanwezig. De student leverde een positieve bijdrage in zijn groepje. De student leverde een actieve bijdrage in de les. 	e	e
Opgdrachten	<ul style="list-style-type: none"> Beide taalopdrachten zijn ingeleverd en beoordeeld. De opdrachten voor de cursus zijn goed en netjes uitgewerkt. De eigen evaluatie is ingevuld en besproken. 		
Mondeling en schriftelijk taalgebruik	<p>Mondeling taalgebruik</p> <p>Schriftelijk taalgebruik</p> <ul style="list-style-type: none"> De teksten zijn in correct Nederlands geschreven. 		
Overig			

Eindbeoordeling	Onvoldoende	Voldoende	Goed	>
-----------------	-------------	-----------	------	---

Datum:

Paraaf docent:

Paraaf deelnemer:

.....

.....